



# MLADIKA

GLASILO GIMN. PEDAG. SMERI

LETNIK: XIII

'81/1

1980/81



M L ADIKA

Glasilo dijakov Gimnazije pedagoške smeri

I.

april 1981

Izdala in založila Gimnazija pedagoške smeri v Ljubljani

250 izvodov

Prvo številko Mladike so uredili:

Mojca Bajc

Lili Kranjc

Dragica Volenc

Vlasta Luštek, mentor

V mislih mi izzvenijo zadnje besede Murnove pesmi „v te proste ši rjave brezmejno prost nekdo beži“. Morda sem to jaz, ki sem se ta hip odtrgala od tal in odhajam med tisočere skrivnosti narave, med ljubeče veje dreves in klice trav in petje murnov in nagajivo spreletavanje metuljev in naprej v mir, v mir, ki ga ne bo moč izmeriti z nobenim vsiljivim posegom sodobnih odkritij človeka, ker teh ne bo v tej mehki samoti, ki bo stopila mojo žalost, ker bo tako tiha. Končno bom našla svoje zatočišče, ki mi bo vrnilo željo po doživetju sveta. Za hip bom pustila času, naj beži in z njim ljudje, zakaj jaz bom daleč stran, kjer mi ne bo treba ustnic raztegovati v lažne nasmehe, niti mi ne bo treba prenašati človeškega usmiljenja, nihče me ne bo lovil v svoje razmišljanje, nihče me ne bo vlačil za sabo kot staro cunjo, svobodna bom, svobodna v tišini, v nedognanem miru, nihče mi ne bo preprečil, da bi bila žalostna ali vesela, nihče ne bo niti videl, da sem morda tu, sredi največje žalosti, srečna, in nihče ne bo mogel reči: „Uboga revica, kako trpi.“ Tam bo samo neskončen polet, dvig v to, kar si želim in kar iščem, to bo polna pest zelo lepega. In jaz bom razprla to pest in bom pila iz svoje dlani čudovit napoj lepote, ki se bo razlezla čez moje misli, in pila bom kar naprej, ker dlani ne morejo imeti dna. Moja bolna duša od spoznanj o svetu in ljudeh bo prevzeta, bo ozdravljena.

Sredi miru, sredi tišine, bom prvič doživljala veter in njegovo pesem.

## 2 PESEM BREZ MASLOVA

Janez Firm

Sediš na istem vlaku,  
vse bolj se oddaljujeva.  
Vlak pelje v isto smer,  
ti greš naprej,  
jaz nazaj.  
Smeješ se,  
a jaz jočem,  
jočem brez solz.

Sediš na istem vlaku,  
med nama je steklen zid.  
Zid, v katerem se sveti  
tvoj odsev oči  
in moj zmečkan pogled.  
Ti si v daljavi,  
jaz sem v daljini,  
ločuje naju bližina.

Sediš na istem vlaku,  
zasmehuješ življenje.  
Vem, da si ti,  
veš, da sem jaz.  
Skupaj jaz in ti,  
skupaj ti in jaz;  
skupaj sva nič,  
jaz sem nič, ti si nič.

Sedim na istem vlaku,  
peljem se v smer odseva,  
odseva pozabe, spominov.  
Ne potrebujem milosti,  
ne potrebujem zla,  
saj bi moral vedeti,  
da vlak pelje  
vedno le v eno smer.

## REŠITEV

Vesna Došen

Zbogom dom.  
Zbogom Ljubljana.  
Zbogom dan.  
Zbogom prijatel.  
  
Odhajam naprej.

IME TI JE SKRIVNOST

Lili Kranjc

Včasih je do sreče

le beseda,

le pogled,

le nasmeh,

le korak.

A še takrat nam

zastane v grlu,

zbledi v očeh,

um re na ustnicah,

obstane sredi poti.

KJE SEM ?

Vesna Došen

Zakaj moram vstajati zjutraj, ko bi raje zvečer?

Pri nas nismo nikoli vstajali, če smo želeli spati.

Zakaj je tu tako hladno?

Mi smo se vedno kopali goli.

LJUDJE SO: človek v množici

Nada Cindrič

Človek je žival.

Človek je velika, umazana reka.

Človek je nezrel sad.

Človek je nič.

Človek je del ljudi.

Ljudje niso živali.

Ljudje so velike , čiste reke.

Ljudje so zreli sadeži.

Ljudje so vse.

Ljudje so: človek v množini.

## MO JA PESEM

Moja je pesem

vetra šepet,

m oja je pesem

morja drget,

moja je pesem

žita šumenje,

moja je pesem

srcá hrepenenje.

Moja je pesem

vse tisto, kar ljubim,

moja je pesem

vse, kar imam,

moja je pesem

in vedno bo moja,

to je edino

česar ne dam.

Pravijo, da je najlepše biti otrok. Ko se še ne zavedaš, da pravzaprav živiš, ko še ne veš, da je življenje včasih zelo kruto. Takrat, ko tekaš za metulji, ko je za srečo do volj že čisto navaden kamenček, ki ga najdeš v potoku. Potem pa odraščaš. Niti sam ne veš, kdaj ... Le včasih se zaveš, da ni več tako, kot je bilo nekoč. Izginjajo najlepše sanje; tiste, ki si jih ustvaril ob igrah s punčkami, ob tekanju po rosni travi, ob spuščanju milnih mehurčkov ... Na njihova mesta stopajo prva spoznanja.

Včasih sploh ne opaziš, da je poletje že zdavnaj minilo. Da bo morda že jutri ali pa naslednji dan priletel prvi rumen list mimo tvojega okna. Potem boš pa nekega dne nenadoma opazil, da je hruška od kozolcu že gola, da štrlijo v zrak le dolge, krivenčaste veje ...

Tako tečejo dnevi ... kot drobni kamenčki v peščeni uri ... počasi, a vztrajno ... in sestavlja mozaik našega življenja.

KOSTANJ

Mojca Hrenko

Spominjam se še, mama,  
ti stega kostanja pod našim oknom,  
belih cvetov pozno pomlad,  
ki so nežno dehteli  
in nosili vonj kostanjev  
v mojo sobo.

Spominjam se sivih vej,  
golih in žalostnih jeseni,  
in vej pozimi,  
ko so se upogibale pod težo snega.  
Nato smo odšli v ta beton,

ki me duši,  
in ne dovoli očem,  
da ugledajo lepoto  
lepoto dreves in  
mojega kostanja.

### NAJINA SLOGA

Lili Kranjc

Ti - kamera  
jaz - film  
l jubezen - režiserka  
sreča - maskerka  
mladost - scenarist.  
Trije Oskarji za  
zvestobo, iskrenost in zaupanje.  
Predstave ob 18 h,  
ko grem k sošolki po zvezek.  
Mami in očetu  
ne priporočam ogleda filma.

Mojca Bajc

Pred mojimi očmi neskončni tiri. Po njih se vleče stara lokomotiva in nanjo je pripetih nešteto sivih tovornih krst. Vse so polne obeljenih drevesnih trupel, razkosanih na enako dolge kose in vsak kos nosi rdeč pečat. Mrtva so drevesa; čutim, kakor bi mimo drsela množična smrt po gnijočih pragovih. Tesno mi je.

Moram dalje. Dan je siv in jaz grem. Moje oblačilo je golota in še ta je tako revna. Imam le ceneno pentljo v laseh, povaljano od določene uporabe, na nogah pa copate z neštetimi luknjami v podplatih. In jaz kar grem skozi ta sivi dan, čeprav dežuje in čeprav nihče ne hodi zdaj.

Globoko doli vidim srce, ki je brez krvi, le siva plesen je v njem in tako me spominja na vsak kamen, ki sem ga kdaj videla. Zakričim, da se poruši stara soba in sveča se prevrne pod težo ruševin, jaz in postelja pa sva še vedno zraščeni, prekriti s plesnijo in nič se noče spremeniti za naju.

Tudi ogledalo je še tu in v njem vedno ista slika.

NEKOČ

Teja Malenšek

V meni so besede,  
v besedah je žalost.

Nekoč sem jih hotela dati,  
besede žalosti,  
brezpomembne, neumne, zblaznele.

A ti nisi hotel besed,  
besed žalosti ...

PETVRSTIČNI VENEC PODREPNE POEZIJE

Vesna Došen

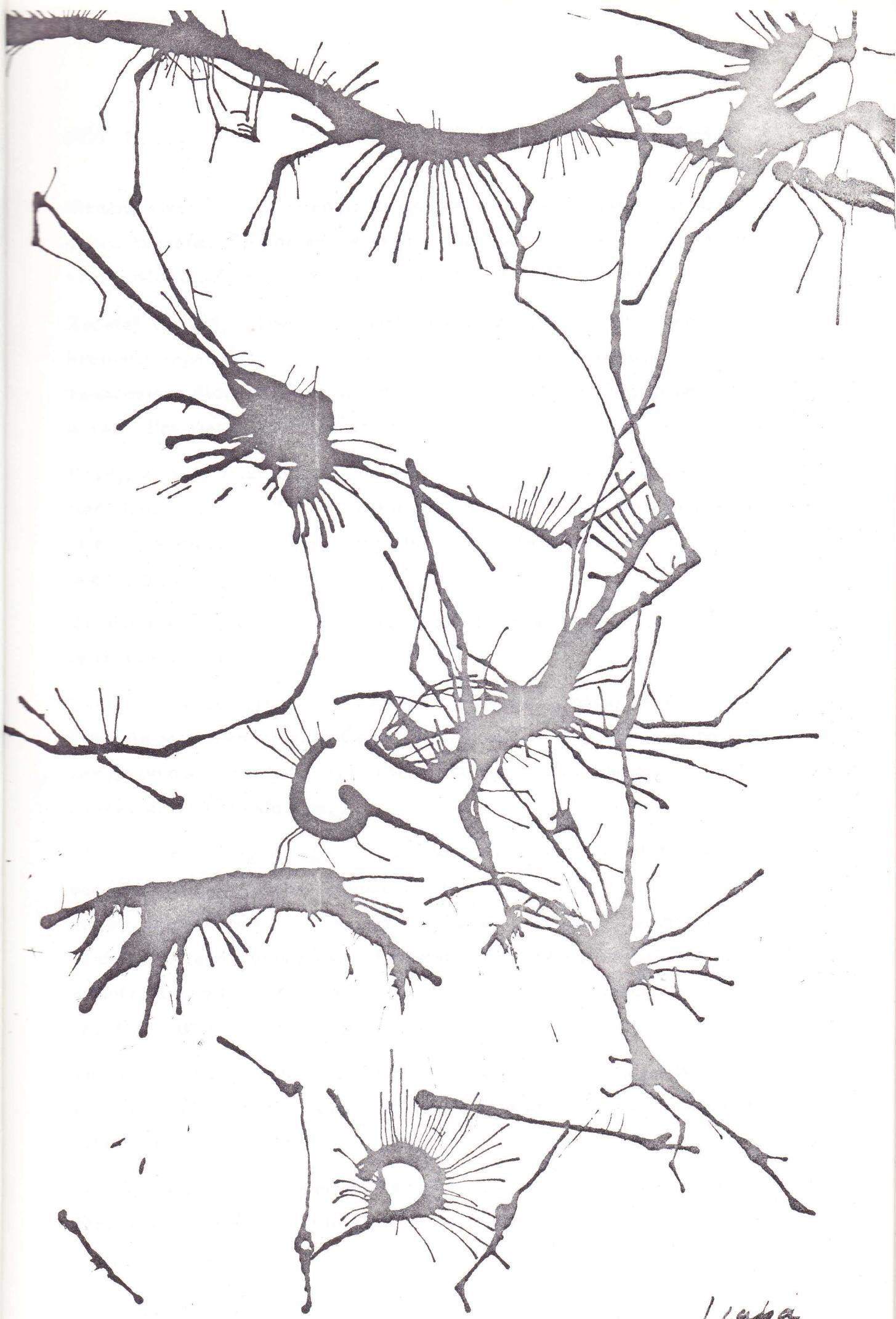
Veliko cilja je skrito na koncu tega kulija.  
Morda ste začutili, gre iz mene do tiste točke.  
Cilj je postavljen!  
Najprej se zmenimo in izberimo način ...  
naj bo ... petvrstični venec podrepne poezije  
/ne vem, od kod je to pobrano/  
Počakali boste trenutek, lepo prosim!  
Zbrisati moram lepotno masko z obraza.  
Srečo imam, inteligentni ljudje.  
Naš petvrstični način deluje.  
Uspeli smo ... skoraj uspeli.

Tu nekje je cilj, način /izvirni/ smo osvojili.  
Smisel si izmislite po želji.

## SREČANJE

Lili Kranjc

Nekoč se bova srečala,  
morda prav tu -  
pred salšičarno Prvega poljuba  
in si presenečeno segla v roke  
kot znanca iz Ulice mladosti.  
Spregovorila o vremenu,  
o m ojih, tvojih otrocih,  
o službi.  
Potem boš pogledal na uro  
in odhitel na sestanek.  
Brez besed bom gledala za tabo.  
Morda se boš obrnil in pomahal,  
kot nekoč?  
Morda se boš spomnil,  
da sva se prav tu spoznala,  
v slaščičarni Prvega poljuba,  
v Ulici mladosti ... ?



POT

Mra  
drsi  
tvoj

Zač  
krut  
vsak  
mis

Pov  
med  
iz no  
m ed

Visc  
le tr

Usta  
pres  
zemi  
Člov

Oklo  
več  
žulj  
osan  
sam  
je.

Tež  
v ob  
živ

Kon  
skr

Mračna sivina udarja iz noči. Beline dneva ni več. Listi spominov drsijo iz mene. Spominjam se vsega. Da, spominjam se. Iščem luč v tvojih očeh, luč, ki je ni. Luč, ki jo je vzela mračna sivina.

Začetek življenja. Dan, ki se rodi. Bitje se nahrani s svetlobo in krutostjo tega sveta. Vedno znova. Dan za dnem. Nadaljuje se pot vsakdanjega človeka. Pot človeka, ki misli. Pot človeka, ki ne misli. Pot ujeta med dolžnosti in zahteve.

Povej, človek! Poznaš svojo pot? Ali si večno na razpotju, razpet med skalo in ravnico? Iščeš svojo pot, pot, ki je? Zopet mi dim udarja iz noči. V njegovih obrisih vidim tebe, ki te še ni. Boš tudi ti razpet med dve poti, med več poti?

Visoko dvigaš glavo in poznaš svoj cilj. Praviš. Moje življenje ne bo le trpljenje. Praviš.

Ustavil se je čas zame. Prenehala je rasti trava, ptice ne letajo več, prestala je vsa zgodovina. Čemu? Zaradi mene? Ne. Nikoli ne bo zemlja obstala zaradi nekega nepomembnega, enega izmed miljonov? Človek si kroji usodo sam.

Oklepam se vej tega brega in iščem pot na kopno. Končno! Ne obležim več kot riba brez zraka, stopam po poti ljudi. Roke, krvave, polne žuljev, opraskane od vej, me bolijo. Peče me spomin. Sedim drobna, osamljena, tako nepomembna. Pa vendar imam tebe. Lajšaš mi dneve samote, dneve brezpomembnosti. Vidim pot. Pot v prihodnost. Pot, ki je. Čeprav bo težko, pot je.

Težko je bilo stopiti na tla. Na hrapava tla. Težko je pogledati resnici v obraz. Lažje se je soočiti s smrtjo. Lažje je oditi v večno temo, kot živeti vedno na svetlobi.

Končno dan. Končno zopet belina dneva. Belina dneva, ki razjasni skrivnostne temne stvari noči. Belina, ki pojasni misel.

Misel skrita v mraku. Dim je pričaral tebe in sanje. Izginila je mračna sivina. Skozi liste pomladi, liste teme vidi se bela svetloba. In misel, ki pravi: "Pot je ... "

SREČOLOV

Janez Firm

Videl sem jo.

Bila je srečna.

Vsaj tako je rekla.

Zavidam srečnežem.

Zakaj so srečni?

Kar tako, pravijo.

Videl sem jo.

Bila je mrtva.

Vsaj tako je rekla.

Zavidam mrtvecem.

Zakaj so mrtvi?

Kar tako, pravijo.

V A RENI ŽIVLJENJA STOJIM

Matjaž

Človek se rodi in postane gladiator. Usojeno mu je /kaj je usoda?/, da se bo boril v areni življenja: da bo zmagoval in bil poražen. Zdaj bo lev, zdaj bo hrana zanje. Že takoj v začetku življenja pa mu je ona, vsemogočna, obrnila palec navzdol. Torej bo poražen /Ali je to usoda?/ V tej areni se bodo borili geniji, vendar je ne bodo pretentali. Njihova genialnost bo ostala v areni, ona pa sedi na vrhu in se smeji. Človek bo dobil peruti in vzletel, na vrhu se arena odpira, odpira se v vesolje, toda, na vrhu sedi ona! Ali ji bo lahko ubehatal?

Ali pa bo strmoglavil nazaj, na dno arene, v kateri stojim tudi jaz  
in gledam. Okrog in okrog je polno ljudi in vendar sem sam. Moj  
pogled ne seže daleč, zastira mi ga zid, ki je okrog in okrog visok,  
mnogo previsok. Ljudje sedijo in gledajo v sredino arene, kjer se  
nič ne dogaja. Tu in tam pa so pogledi uprati navzdol. Najpogumnejši  
že plezajo po njem, toda predno pridejo do vrha, amahnejo, nimajo  
več moči.

Zato bom ostal na tleh in se boril, ker je to moja pravica, kadar pa  
bom pogledal gor, se bom smejal, naj me sliši, da se je ne bojim.

In vendar, bi dal vse, da bi lahko preplezal ta prekleti zid.

PEPI MAČKONOV

Janez Firm

Trideset poletij preživel v tujini.

Bila so leta džungle.

Svojo moč je puščal v kamnu  
in starem žezezu.

Bil je Slovenec;

Pepi Mačkonov.

Toda Pepi je uspel,  
čeprav mnogo drugih ni.

Postal je trgovec.

Več ne vem o njem.

Vem le to,

da so ga klicali Joe Mac Arol.

A na

Nekaj v meni umira,  
umira, ker mora umreti  
umira počasi, a vztrajno.

Boli, ko umira:  
amora umreti,  
ker jeni dano živeti ...

PTICA BREZ GNEZDA

Lili Kranjc

V neki čudno modri mesečini  
spi moj dom  
in domovi tisočih otrok ...

V daljavi se prižigajo luči  
in vlak zapiska v pozdrav.  
Študent raznaša Delo  
in nekoga čaka taxi.

Na trolejbusno postajo  
kapljajo zaspani obrazi;  
zdi se mi, da so ledeni  
in čisto tuji samim sebi ...

Pred tisočimi snežinkami  
hite odpirati dežnike:  
gospo, da si ne zmočijo las,  
m ožje, ker tako mora biti.

Stojim v tej množici  
snežink in ljudi, a sama,  
brez dežnika in na ves glas  
bi hotela zakričati;

Ključ grozeče škrta, ko odklepam nekoliko piškava in težka vrata z zarjavelo ključavnico. Brez bojazni in brez misli vstopim. V obraz mi udarja vonj po starosti. Debeli zidovi me stiskajo medse in zdi se mi, da se plast plesni na zidovih debeli in širi in že se nabira čez moje oči in v ustih in med lasmi in vso me preraste. Ko ležem na rebra stare razmajane postelje, me plesen pribije nanjo, zdi se mi, da za vedno. Ležim tu, sredi plesni, v sivini stare sobe, star pajek mi tke pregrinjalo, gledam plesnivo in v ustih imam okus po slovesu. Mrači se, komaj še ločim sivino od sivine, tišino od tišine. Zdi se mi, da se prostor manjša, zamenjuje ga skrivnost, strop je že tik nad posteljo in v mes sem jaz. Krilim z rokami - po plesni - dušim se in iščem vžigalico in svečo.

Luč, prosim, samo malo luči, lahko čisto medle luči. Zaprasketa v plesen, vžigalica se vžge z negotovim plamenom /nekoliko je vlažna/, prižgem svečo. Soba se napolni s sencami, plamen trepeta in se dimi, saj sveča je stara, stara, in pri tem se sence tanjšajo in daljšajo in krajšajo in debelijo in oživijo, živčno se prestopajo stare rože v počeni vazi na steni. Na drugi steni je tudi senca mojega nosu, ki je tam smešno dolg in zavit, ko plamen vztrepeta, se še podaljša in vztrepeta tudi moj nos. Jaz pa nekam otopelo ležim sredi plesni, rebara postelje prodirajo vame in se spojijo z mojimi, medlim v polbudnem stanju.

Naslednji hip, oči ne vidijo, le čutim, kako plesni na meni zrastejo kremlji, tlači me, kremlji so ostri in se mi zadirajo v kožo. Mora, si mislim plasnivo in hočem se zbuditi, hočem zakričati in se osvoboditi, ampak ko odprom usta, se iz njih izvali le ogaben zeleno siv cmok plesni. Mislim, da jočem, oči se mi počasi bistrijo. Pogledam v motno ogledalo na steni, pa se mi v ogledalu prikaže obraz, ki ima lica vsa prekrita s plesnijo in nikjer ni solze, niti ene same solze, le struga bolečine in starosti je zarita v ta lica.

C armen

Hodila je senca

čez luči teme

in videla nož.

V sebi.

Ni bila iz krvi ,

bila je iz mesa.

Senca.

Imela je roke

in klobuk.

Č rna.

Opletajoče roke .

Hodila je

in se ni poznala.

Ni vedela, da je iz krvi .

Zato je bil

njen nasmeh

ledeno hrzanje

šepastega večera.

Ampak senca ni šepala.

Najraje bi plesala

v valovih groze

in bila lepa.

Ni marala senc,

ker ni vedela,

da je senca.

Ni imela oči.

Slepa senca.

Najraje je stala

t am gori

in gledala brez oči.

S ence.

P ojdi, senca,

si je rekla

in odšla.

V morje.

N i več senca,

ki bi hodila.

zdaj plava.

Brez škrg.

S enca !

Na odru  
ne piše več  
pozor lomljivo  
na oltarju  
žrtev  
vdano čaka  
zapah na ustih  
stiska  
korak  
nikoli več  
ne bo  
na odru  
steklenih oči  
mavrice

IMETI PRIJATELJA

Janez Firm

Imel sem prijatelja in dekle.  
Imel sem dobrega prijatelja  
in dobro dekle.  
Nekoč sem dobrega prijatelja  
seznanil z dobrim dekletom -  
in,  
ali mi lahko poveste konec?

## Č EŠNJEVI CVETOVI

Lili Kranjc

Včasih, v belem svetu češnje,  
vidim tebe,  
moj lepi metulj ...

Nekoč si mi prinesel  
polno naročje belih cvetov  
in jaz sem zakopala obraz v njih,  
srečna in zaljubljena,  
ti pa si stal in me gledal.  
Kako nisem mogla slutiti?  
Nisem videla solza v tvojih očeh,  
le bele cvetove s sosedove češnje  
v tvojem naročju ...

## POGREB

Vesna Došen

Zjutraj se mi je skozi sivo ljubljansko meglo zarežalo sonce. Pela sem Yesterday. Voznik me je gledal, ko sem na zadnjem sedežu poljubila temnopoltega prijatelja za dobro jutro. Bila sem afna. Pačila sem se skozi kopreno drobnih bodljikavih iglic smeha. Oblečena v črno ali vijoličasto.

Stal je na Trgu revolucije in se drl: "Jebite se! Jebite se ..." V roki je držal svinčnik in skicirko in jokal. Bog, če si nekje, ti veš, kako iz srca je jokal. Ti in jaz veva.

Stekla sem k njemu in mu rekla, naj že enkrat pospravi za seboj, drugače bo nazadnje res zamudil poslednji vlak na poti nazaj domov.

Morda je ravno to hotel.

Sledil mi je pohlevno kot pes. Vranje črni lasje so se svetili pod težo sončne svetlobe.

Bila sem zadnja tipka na klavirju njegovega življenja, zadnji list romana z žalostnim koncem, zadnja bilka pokošenega travnika, zadnji posim njegovega srca.

Afna, oblečena v črno svetlikajočo se svilo pogrebne koračnice.

Sašo Jankovič

Stopal je proti vaški cerkvi. Ob njem so hodili žena in njegovi trije otroci. Njegov pogled je bil resen, poln pravičnosti.

Stopal je po tuji ulici. Na hiši je nabit napis "Arbeitstrasse". Imel je upadla lica in izgubljene oči. Z berglami ni hodil, ampak se je plazil. Tokrat ni odhajal proti baraki, kjer je živel, ampak proti železniški progi.

Sirena lokomotive je dolgo tulila, potem so zaškripale zavore. Potniki so začeli gledati skozi okna.

Stopal je po peščeni stezi svojih pravic, dokler ni trpko padel v svojo ledino. Daleč, daleč stran je tisto, kar je iskal. Vse se je v hipu zlilo v eno samo reko gorja, obupa in zla.

Ko je pogled tik pod vrhom, tik pred koncem peščene steze, nastane eksplozija, ki zapeče in se potaji. Boli, ko zapeče, boli, ko se izmika. Brez zgodbe. Nima ne začetka ne konca.

2.

Po turško sedim  
v poltemi,  
ki je dovolj svetla,  
da vidim prah na mizi.  
A ta me ne gane!  
Danes ne!  
Danes ne vidim  
nič umazanega!  
Imam knjige,  
imam pesmi,  
imam pomlad  
in mir,  
imam spomine  
na tisti večer  
z njim  
in  
srečna  
sem.

3.

Z neba  
dežuje  
se lovi  
v zraku  
trka  
na okno  
poljublja  
mrzlo zemljo  
odganja  
solze  
z mojega  
obraza ...  
Jaz sem  
nebo  
ti si  
zemlja  
tebe  
objokujem.

4.

Bilo je tisoč devetsto  
še ne pričakovanega,  
v zelenem,  
še ne zraslem gozdu,  
med tisočimi,  
nikoli povedanimi  
besedami.

Kakor nikoli  
vzletele ptice  
sva capljala po stezi  
z nikoli  
začetim korakom  
in  
se poljubila  
s še nerojeno ljubeznijo.

Veter pa je posušil  
čuden okus na ustnicah,  
ko je zapihal  
skozi okno mojih sanj.

5.

Kmalu bo konec  
gimnazijskih let,  
a tebe še vedno ni.  
Izgubil si me izpred oči  
tam nekje  
izza vogala  
šestnajstih let  
in verjetno  
izgubil sled za mano.  
ali čakaš,  
da bodo zgradili metro  
in potem se bova vozila:  
ti v moj grob,  
jaz v tvojega ?!?!  
To bo življenje!



Le  
m e  
m a  
vsi  
tud  
maj  
do  
ped  
ces  
ven  
Kri  
glo  
um  
w m  
str  
m e  
Ne  
sow  
sem  
m e  
le:  
Ta  
čut  
daw  
ost

Le kdo bi mi delal družbo v trenutkih, ki so brez ljubezni v srcu, z  
menoj je le moja grda, pokvarjena duša. Ja, ko bi vedeli, ko bi samo  
malo slutili, koliko umazanega in kakšna krutost je v meni, prišli bi  
vsi. Prišli bi s svojimi bogatimi dežniki, posutimi z rožami, prišli bi  
tudi čisto majhni otroci in od smrtnih postelj bi prihajali starci, opi-  
rajoč se v svoje palice za vsak korak in bi me bili, kako bi me bili -  
do smrti. Vihteli bi rožaste dežnike nad mojo pentljo, da bi mi strgana  
padla iz las, nato bi mi razklali glavo, da bi se razlila med umazano  
cestno blato in starci bi tolkli po meni s svojimi palicami nemočno,  
vendar srđito, najmanjši otrok bi z gnusom vrgel kamen v moje oko.  
Kričali bi, da pobijajo zlobo samo in krutost in pokvarjenost in žaljivo  
goloto na meni in ne bi se motili. Že v prahu ležečo, že čisto stari,  
umazani cunji podobno, bi me še vedno z nezaupanjem teptali in brcali  
v moje sajaste želje, drobovje bi iztrgali iz mene in moje okrutno  
srce bi stiskali ob pločnik z razkošnimi dežniki in potem bi tudi dežnike  
metali proč, da ne ostane kaj moje duše med njimi.

Ne spominjam se, kdaj sem tako zašla, kdaj sem se vsa pogreznila v  
sovraštvo in kdaj sem prvič z naslado sprejela trpljenje drugih, kdaj  
sem jokala od sovraštva, od maščevalnosti in krutosti, kdaj se je v  
meni razlezlo hinavstvo in kdaj so se mi prvič v zlobi zasvetile oči,  
le zdi se mi, da nikoli ni bilo drugače.

Ta hip pa mi je neznansko hudo zaradi mrtvih dreves, globoko v sebi  
čutim žalost, ne le zaradi dreves, v meni vstaja nekaj davnega, neko  
davno zaupanje in ljubezen in žal mi je, da se nič ne zgane, da vse  
ostaja tako samotno in tiho, da jih ni, ki bi me bili. Tesno mi je.

Skozi ustnice je prihajal pridušen šepet: "Nazaj, nazaj!"

Toda beg je bil izvršen.

Beg pred samim seboj, pred pošastnimi sencami teme.

Roke so trgate spone s telesa in grabile v prazno.

Vsenaokoli prazen prostor.

In misel je hotela naravnost naprej,

po poti svoje volje in svojega prepričanja.

Telo pa so priklenile verige, verige časa, pogubljenja  
in laži

Rezek smeh je preparal nebo, prostor in čas.

Nekdo se je smejal.

Bil je zločin. Krivda pred samim seboj.

### DVOJICA MISLEČIH

Janez Firm

Stik dveh pogledov -

trenutek mišljenja.

Obrisi podob se zaostrijo.

Dotik dveh stvarnosti -

preobrat misli.

Občutek spreleti srh.

Iz predmisli izgine resnoba

in takratnost življenja živi.

Živim na otoku iz peska,  
okoli mene je morje - smeha.  
Na palmah mojega otoka  
raste sreča.  
Hranim se z ljubeznijo  
mojih prijateljev.  
Ptice so moje prijateljice  
in rakci, ki garajo pozno v noč.  
Spim na posletji iz  
mehkih, dišečih cvetnih listov.  
Dišim po svobodi, mladosti ...  
... veter mi brije skozi ušesa.  
Ljubim se s tem vetrom pomladi.  
Ljubim se z vetrom, ki prinaša  
življenje v moje vene.  
Pridi, človek, ki se počutiš osamljenega!  
Pridi, fant, ki misliš, da si nesrečen!  
Pridi!  
Bova skupaj plavala po morju smeha,  
obrala bova srečo z mojih palm.  
Gledal boš rakce in štel  
njih stopinje.  
Boš videl, kako diši svoboda,  
kot moja postelja iz listov.  
Čutil boš nežnost vetra.  
Kako nežen ljubimec je to.  
Pridi, človek.  
Moj otok je iz peska.

Ali ste pozabili,  
kako nežno poljubljajo snežinke?  
Ali ste pozabili,  
da je sreča snežinka?

Ta drobna, drobna ptica,  
ki je ni več v vaših očeh ...  
V njenem gnezdu je tišina,  
je osamljenost in mraz.

Na ves glas sem hotela zakričati,  
a takrat je čudno modro mesečino  
prerezal trolejbus.

MORA

Judita Mohar

Kdo sveti v noč?  
Kdo sveti - o ljudje prekleti!  
Kdo sveti v noč,  
v puščavo sanj,  
v neskončnost vetra.  
Kdo, za vraga, sveti?  
Kdo sveti v noči tej,  
ko hočem spati?  
Kdo sveti?  
Slišiš? Jaz ne morem spati.  
Nehaj!  
Prekini!  
Ugasni!  
Izgini!

SVET

Janez Firm

Svet, v katerem nakdo  
zakriči,  
svet, v katerem nekdo  
se smeji,  
svet, v katerem nekdo  
joče,  
svet, v katerem nekdo  
noče;  
noče živeti, noče umreti,  
noče hoteti!  
Svet nihilistov!

ROLETA

Vesna Došen

Nekoč se je spustila roleta. Zaprli so okno.  
Kaj je bilo potem, ne spominjam se ... davno je tega.  
Veste, majhni otroci doživljajo drugače.

Mislim, da iščem smisel v spuščeni roleti.  
Groza me je spuščenih rolet.  
Bila sem majhna.

Hočem spustiti roleto v sebi. Pa mi ne uspe.  
Vsak trenutek mi uhaja nekaj.  
Pa ne vem, ali gre ven ali noter?

Ležim na stari, utrujeni postelji v zatohli sobi, kjer smrdi po vlagi in plesni. Obdajajo me gnijoče stene, počrnel strop in oguljena, siva rebra stare omare, Mira je gnijoča in črviva, stol pa je nekam prelep in preveč nov za to temačno, staro izbo, ki je moj dom, del moga doma.

Preplašeno zrem na to svoje imetje, na to sobico, ki se mi zdi, da vsak trenutek postaja ožja. Stene se neusmiljeno stiskajo, bližajo in me čedalje trdneje ujemajo v prostor, ki postaja prostorček in še tega, se mi zdi, kmalu ne bo več. Kmalu bodo stene čista skupaj in me bodo stisnile v svojo plesen, me zmaličile v svoj oklep. To je moj vonj po smrti, ki steguje svoje koščene roke po meni. Čutim jo z vsem telesom, v vsakem utripu srca, v vsaki novi misli, kako šklopotaje s sklepi prihaja. Ta hip se mi zdi vse tam zunaj tako lepo, česar prej še opazila nisem. Vsako drevo, vsaka cvetlica, griček, vse ima nek poseben, nepopisen čar, zato si želi, še sedaj tja. Počasi, mukoma pobiram svoja izmučena vlakna s postelje. Čelo se mi znoji od napora, od strahu. A le za hip, nato odženem strah - nemaram solz. Stene so že grozljivo blizu, jaz pa se nadčloveško trudim, trudim, zopet omahnem nazaj v smrdeče rjuhe. Kaj moram res ta hip in tu notri umreti? Zapustiti svoje drevo tam sredi gozda, s katerim sva se tako vzljubila. /Tako varno me sprejme med svoje veje! Moram prepustiti sebe in vse tem neusmiljenim stenam, ko pa nimam moči, da bi ponovno vstala. Oh, ne! S posledno voljo, brez telesne moči, neverjetno hitro planem pokonci, zbežim iz sobe, čeprav je moj beg eno samo padanje. Večkratno padanje v enem samem koraku. Trudim se; prigovarjam si, moram vzdržati. In ker me je beg rešil ta hip, moram večno bežati.  
Bežim, bežim do mojega drevesa, bežim mimo ...

## PESEM O SONČNEM ŽARKU

Vesna Došen

Bil je en majčken sončen žarek.

Čisto majhen, nepomemben.

Ljudje ga niso opazili.

Meni pa je prinesel tisoč sreč.

Našla sva se, ker sem tudi jaz majhna in nepomembna.

Imenoval se je ... Imel je čisto človeško ime.

In veste kaj, imel je /čudno/,

imel je pravo človeško srce.

Vika

Noge

v osmih položajih

način beline

v tvojih prstih

se giblje

moč življenja

čutnost kriči

svojo pesem

ne konča je

in si sam

ko se

čutnost

izpoje

ni več

iskric

v krvi

ni več plapolanja

zastav

KDO SI ?

Pogovarjam se s tabo.

Poslušam te.

Vidim te.

Slišim te.

Pogovarjam se s tabo.

Vsak dan se pogovarjam.

Poslušam te.

Vsak dan te poslušam.

Vidim te vsak dan  
in tudi slišim te vsak dan.

Pa vendar te ne poznam.

Le kdo si ?

ZAKAJ ?

Šla bi tja,

kjer sonce vstaja,

šla bi tja,

kjer ni noči,

šla bi tja,

kjer sanjski svet  
se v resničnost spremeni.

A zakaj na svetu

tega kraja ni?

## VSE JE KOT RIMA

Vesna Došen

Vse je kot ta moja rima,  
ki je ni.

Ne morem je ujeti.  
Jaz čutim brez rim,  
jaz mislim brez pravil.

In vse je kot moja rima,  
ki jo iščem  
in je ni.

Vse je tako kot moje misli  
zbegano, neurejeno  
brez ritma.

Včasih hitro, včasih žalostno,  
včasih kratko, včasih dolgo.

In pravijo, da je tudi ljubezen  
m oja brez rim.

In pravijo, da nekje globoko  
v mojem zelenem pogledu  
je rima.

Čisto brez zvezze.

?

Vesna Došen

Veste kaj je to ljubezen?

- Bedarija.

Veste kaj je to sreča?

- Pojem.

Veste kaj je slaba volja?

- T o sem jaz.

Zbirka pesmi Mirande Mrčela "ČAS PESMI", bivše učenke Gimnazije pedagoške smeri, je izšla lansko šolsko leto. Ker je mnogi ne poznate, vam bom predstavila vsebinske dele te zbirke, ki si jo lahko i zposodite v naši knjižnici.

Mirandine pesmi so polne optimizma; v svetu, v katerega okvire je ujeta kot zlata ptica v kletko, občuti ljubezen, ljubi glasbo, obsoja mestni smrad in vrvež, hrepeni, upa, veruje v srečo, ki je daleč nekje v krošnji marellice, se za trenutek preda malodušju, a spet najde veselje in sonce. Njene pesmi so preproste, čustvene in razmišljajoče, za nekatere bralce morda nerazumljive. V njih je čutiti veselje, da človek živi življenje - plavo, zeleno, srečno, pojoče. Čas gre prehitro naprej, zato moramo živeti za vsak trenutek, polno živeti in ne obupati ob prvi oviri.

Zbirka je sestavljena iz štirih, po vsebini povsem različnih delov. Vsaka pesem nosi v sebi svoje sporočilo, svojo misel, a nekaj je skupno vsem: vera v življenje in srečo, v lepši jutri; za pesmi je značilna mladostniška zasanjanost in objektivna realnost, ter neposrednost in skrivnostnost.

V prvem delu Miranda premišljuje o času, o prihodnosti, o jutrišnjem dnevu. Njen danes je sončen, včasih negotov in naveličan ponavljanja. Človek živi vedno isto življenje, le maske se spreminja. Tako je tudi stavek: "Jutri bo spet nov dan", le drobna, nedosegljiva veja na drevesu časa in neizpolnjena obljava.

Drugi del je ljubezenskoobarvan. Vsaka pesem je ljubezensko doživetje zase in zdi se, da so pesmi vzete iz sanj: Mirandina ljubezen je iskrena, dekliško romantična in skromna. Osrečuje jo tisoč drobnih stvari, tisoč nepomembnih trenutkov in vsesvet je srečen z njo; vse je zeleno in plavo, a v neskončni sreči ostaja strah, da bo ljubezni nekoč konec; takrat se v pesmi naselijo slutnje, bolečina, želja po tišini in miru. Njena ljubezen živi v tujem svetu, ki je še ves lep in čist: to je svet sanj. Ne vidi resničnosti, noče je videti, ker bo tako tudi njena ljubezen le gola fraza v vsakdanjiku in le prazno doživetje. Taka ljubezen, tista iskrena in lepa, jo navdaja z močjo in zaupanjem. A ravno med svetom, v katerem obstaja Mirandina ljubezen, in svetom, ki je poln PVC vrečk, umazanih rek, smradu in uvenelih rož, je vzrok za negotovost in strah, ki se razkrijeta v nekaterih pesmih.

Tretjemu delu bi lahko nalepila etiketo z oznako "vsakdanjost". V njem prevladujejo kritične, cinične in obtožajoče pesmi. Pesnica piše o svobodi, o enakosti med ljudmi, o času, ki drvi, o umazanem vsakdanu. Zaveda se grdega in brezobzirnega življenja, ujetega v sive okvire hrupnih mest in postavljenega med ljudi, ki se "grebejo" vsak zase in ne vedo, kam bi s svojo svobodo, s svojim egoizmom in neodgovornostjo.



Celo  
kajti  
zlati  
po sv  
samo  
teme  
člow

Zadn  
deluy  
in s  
nedv  
živi  
Na k  
slik  
golo  
za m

POB

Sed  
nj et  
Gle  
du,  
n i

"Za  
m ar  
sam  
Pov  
Odi  
Naj  
toč

"O  
zak  
pis  
Kup  
poš  
upo

K o  
m e  
Bil  
Zai  
Den

Celo z dežniki merijo svoj socialni status, a narava se jim smeje, kajti na vse dežnike "pada isti dež". Nekakšno nasprotje je pesem o zlati ptici, ujeti v kletko. Zaprta je in odvisna od človeka. Hrepeni po svobodi in pesnica nam da slutiti, kaj njej pomeni biti svoboden, samostojen, neodvisen. A človek je ujet v principe življenja, katerih temelji se ugrezajo globoko v smrdljivo blato - v nenehni dirki je človek pozabil na bistvo - na sočloveka.

Zadnji, četrти, del je spet vrnitev na stari tir. Tretji del namreč deluje pesimistično in dokaj kritično in ne izgoreva v tisti vedrini in sreči kot prva dva. Zato pa se nam v zadnjem delu Miranda nedvomno spet približa z realnostjo in veseljem. Zopet je srečna, da živi: ima upanje, sanje, ljubezen, srečen dom, ima svoje pesmi. Na koncu koncev bo prav v pesmih ostal njen JAZ, njena edina prava slika in oblak - vlak njenih sanj bo še dolgo plaval po nebu in beli golobi bodo imeli svoj dom, čas pa bo hitel naprej in se ne bo zmenil za nepomembne skrbi punčke, ki raste v žensko.

## PORTRET MIRANDE MRČELA

Katja Gregl

Sediva si nasproti, se gledava, se ocenjujeva. Med nama na mizi je njen pesniška zbirka, vzrok najinega sestanka. Zbirko poznam. Gledam njen drobni obraz, ki mi je tuj. V njenem pronicujočem pogledu, ki ga zastirajo očala, poizkušam odkriti človeka, katerega lik sem i je tako jasno zarisal pred očmi, ko sem brala njene verze.

"Začelo se je v osnovni šoli, ko pišeš o muckih, kužkih, l. maju in amici za 8. marec. To niso začetki, je le priprava na kasnejše pisanje. Iz tega sem se razvila v kar pridnega dopisnika Cicibana, Pionirskega lista, Pionirja in Nedeljskega dnevnika." Od 5. razreda osnovne šole je aktivno sodelovala v literarnih krožkih. Najprej na OŠ Toneta Brejca v Kamniku, kjer so izdajali glasilo Cvetičica.

"O tistih predpubertetniških letih sem bila resna, vase zaprta, celo zakompleksana, razmišljajoča in zelo občutljiva. Takrat sem začela pisati pesmi."

Kupovala je zagrebško revijo Tina, kamor so dekleta njenih let pošiljala drobne pesmi in spise. Pisala je veliko. V svojih pesmih je uporabljala romantične motive in narave.

Konec 8. razreda sem se končno ojunačila in prinesla svoje pesmi mentorici literarnega krožka, da bi jih morda objavila v glasilu. Bile so ji zelo všeč.

Začela je sodelovati na literarnih večerih. Prvi je bil v Komendi za Dan mladosti. Sledilo jih je še več.

Izbrana je bila tudi za srečanje mladih dopisnikov, ki ga je organiziral Pionirski list. "Srečanje je bilo v Vinici v Beli krajini. Nanj me vežejo zelo lepi spomini."

Po OŠ se je vpisala na gimnazijo Rudolfa Maistra v Kamniku. Vključila se je v skupino, ki je organizirala literarne večere. Ti so bili sicer bolj slabo obiskani, vendar so se prav zato med njimi in gledalci lahko spletli prijateljski stiki. Večeri so se navadno nadaljevali v bližnji gostilni.

"Zelo pogosto je, da je tvoj mentor obenem tudi tvoj profesor. To pa lahko zelo ovira delo v krožku ali v razredu. Meni je slovenščina vedno dobro šla, zlasti literatura. S strastjo se zanimam za vsako zvrst umetnosti. To je bil tudi vzrok, da sem izstopala iz povprečja razreda, kar mi v njem ni prineslo ravno priljubljenosti. Bila sem vase zaprta, zlasti pred fanti."

Sodelovala je v glasilih. Veliko je pisala in objavljala. Imela je intervju z Mladino. Ob prihodu na Gimnazijo pedagoške smeri v Ljubljani se je odločila za družbeno-jezikovno smer, saj so jeziki, literatura, filozofija in sociologija njen velika ljubezen. Tekmovala je v območnem srečanju mladih pesnikov in pisateljev začetnikov, imenovanem Gradišče.

Tam je Peter Božič, ki je seleкционiral v ožji izbor, vanj izbral tudi njo.

"Vsaka njena pesem se rodi spontano, čisto sama od sebe. Veliko pesmi nastane zvečer ob razmišljjanju in sanjarjenju. Včasih se mi ne da vstati in jo zapisati, do jutra pa jo na žalost že pozabim."

Konec 3. letnika jo je prof. Vlasta Luštek vprašala, če ima dovolj pesmi za pesniško zbirko. Med počitnicami je imela veliko dela. Pesmi je predelala in izmed vseh izbrala 60, ki so se ji zdele najboljše. Jeseni je rokopis potoval iz rok v roke slavistov gimnazije pedagoške smeri. Vsak si je izoblikoval svojo predstavo o zbirki, končno podobo pa ji je dala Miranda sama. Predgovor ji je napisal pesnik Tone Kuntner, s katerim sta se večkrat pogovorila in našla veliko skupnih točk.

"Nekateri pravijo, da so moje pesmi podobne Kuntnerjevim. Nisem se zgledovala po njem, čeprav so mi njegove pesmi zelo všeč. Še največ so mi pomenile zgodnje Minattijeve pesmi. Te so se mi včasih zdele višek literature. Danes pa je moj pogled nanje drugačen."

Velik problem ji je predstavljal naslov zbirke. Odločila se je za naslov Čas pesmi. To je čas, ko pesem nastaja in živi.

"V zbirki je veliko pesmi o naravi. Takih ne pišem več. Pa ne zato, ker ne bi bile dobre, le da sem se zdaj bolj usmerila v refleksivno, razmišljajočo tematiko."

Zbirko je ilustrirala njena prijateljica Andreja Peklar, naslovno stran pa je opremil njen brat. Izdala jo je Gimnazija pedagoške smeri v Ljubljani, natisnila pa tiskarna Partizanska knjiga.

"Zbirko sem dobila v roke tik pred maturo. Bilo je, kakor da bi se mi rodil otrok. Morda se sliši patetično in dramatično, vendar drugače ne znam opisati tega trenutka. Pa saj je zbirka tudi dejansko nastajala 9 mesecev. Z zbirko sem zadovoljna, čeprav je nemogoče reči, da je lahko človek sam s seboj zadovoljen. To ni pesniško. Človek je čudna stvar. Neprestano se spreminja in zahteva od sebe vedno več."

Ob koncu leta je bilo z matematiko bolj hudo, vendar pa je maturo opravila z odliko.

"Z živci sem bila že čisto na koncu. Tako po maturi pa sem odšla za 3 tedne v Oxford. To je pomenilo zame zelo velik preobrat. Odpočila sem se, našla sem sebe, spoznala mlade iz vse Evrope. Veliko sem razmišljala, pesnila. Dobila sem zopet svojo samozavest. Vsak človek mora imeti svojo mini filozofijo. Jaz vedno pravim, da moramo iskati srečo in to srečo v majhnih stvareh. Sem pristaš filozofije trenutka ... Biti pa moraš toliko osebnostno skromen, da jo znaš poiskati in tudi užiti. Če je danes sonce in sem zjutraj videla zvonček, je to zame že sreča. In če najdem zvečer 10 takih stvari, si lahko rečem: "Lep dan sem imela. Srečna sem, nič drugačega ne potrebujem." Lepo je, če lahko rečeš, da imaš nekoga rad, in veš, da ima nekdo drug rad tebe. Veliko pesmi je bilo napisanih na višku sreče. Le nekaj zadnjih v zbirki jih kaže v drugo smer, na grenko plat življenja. Življenje je pač dialektika, neprestano te spreminja. Kljub vsemu mislim, da imam dovolj moči, da obdržim svoje lepo otroštvo. To je velika stvar. Rada sem zaupljiva in verjamem v človeka. Ne več tako, kot pred 10 leti, še vedno pa sem otrok, sem preprosta pesniška duša."

Po maturi se je vpisala na Filozofske fakultete. A skupina: srbohrvatski jezik, B skupina: slovenski jezik. S študijem je zadovoljna. Ve, da je prav izbrala.

"Sedaj poskušam svoja razmišljanja ubesediti z uporabo čim manjšega števila besed. Sem pristaš malega in učinkovitega. Poslušaj: "Rada bi ujela v dlani twoje žarke, sonce." Meni se zdi čisto normalna pesem. Morda ne najbolj visoka, ker bi jo bilo potrebno še izpiliti, pa vendarle pesem. Nekateri so me prepričali, da je to nemogoče. Toda človek lahko v eni misli pove zelo veliko."

Gledam oči, ki se igriivo iskrijo. Gledam ustnice, ki mi razkrivajo njen notranji svet. Obraz mi ni več tuj. Ne kazi ga več šminka, pogled mi ne uhaja več po skrbno zlikanih karirastih hlačah.

POSKU

Ljudski  
Fredrik  
Mora ha  
nanje s  
in drug  
njuno k  
prepoz

Strinj  
tudi me  
prijetaj  
Nikjer p  
grila.

Im kaj

FREDR  
MATI

Ne, mat  
ona juna  
je dama  
prikriv

AKEL:

Gerdia  
nemu še  
ker boli

GERDA

Prawi  
terinih  
otroka j  
To je na  
milsko o

FREDR  
MATI  
FREDR

"Ljudje imajo radi povprečje. Jaz morda ves čas težim k nekemu poprečju, toda nisem povprečna. Zmeraj sem bila drugačna od drugih, kar mi je prineslo več težav kot radosti. Ni mi žal, saj mi notranje doživetje, ki mi ga nudi pisanje pesmi, pomeni mnogo več.

Vsek človek je zase otok. To mora biti, saj če bi se vsi zgledovali drug po drugem, bi bil na svetu velik dolgčas."

Lepo je spoznati človeka.

Miranda Mrčela

D AJ,  
da  
zlezem  
v toplo  
školjke  
tvojega  
objema  
grešim  
preveč sem srečna

NOKTURN  
Pobiram  
steklene  
ostanke  
noči  
in  
i mam  
ledene  
prste  
jutro  
pa  
veselo  
riše  
že  
svoj  
ti soči  
crocquis.

... tvoja velika roka  
in moja mala roka  
rada te imam

## POSKUS DRAMATURŠKE ANALIZE STRINDBERGOVEGA PELIKANA

Ljudski mit pravi, da pelikan hrani svoje mladiče z lastno krvjo. Tudi Fredrikova in Gerdina mati pravi, da ju je hranila z lastno krvjo. Zakaj? Mora hoče s tem prekriti svoje neodgovorno in skorajda surovo ravnanje s svojima otrokoma ali pa tem lažem že sama verjame? Morda eno in drugo; vsekakor pa ju ne hrani s svojo lastno krvjo, temveč piše njuno kri. Do tega spoznanja prideta tudi Gerda in Fredrik, toda žal prepozno.

Strindberg nam v tej drami prikaže malomeščansko družino in z njo tudi malomeščansko družbo, v kateri vlada odtujenost med ljudmi; med priatelji; med bratom in sestro; taščo in zetom; možem in ženo. Nikjer prave ljubezni. Bleščeča družina na zunaj, a v svoji notranjosti gnila.

In kaj je poglavitni dejavnik v tej družini in družbi? Denar in oblast.

FREDRIK: Samo če bi mogel malo zakuriti v peči.

MATI: Saj nismo neumni, da bi kurili svoj denar.

Ne, mati noče kuriti svojega denarja, niti denarja svojih otrok, ne, ona jima ga krade. Sama pojé najboljše, otroka pa dobita kašo. Ona je dama, otroka pa sta jetična in jalova. Tudi Axel, Gerdin mož, ne prikriva dejstva zaradi katerega se je poročil z Gerdo.

AXEL: Zanašal sem se na dedičino, ker ste me mamil z njo, drugače se sploh ne bi poročil.

Gerda to spozna šele takrat, ko ji to brat odkrije. Ona pa je kljub temu še naprej skeptik. Za moža se hoče boriti. Ne mara resnice, ker boli. Tudi drugi je ne marajo.

GERDA: Pssst! Hodim kakor v sanjah, pa ne maram, da bi me zbudili!  
Potem bi ne mogla več živeti!

Prav tako pomemben dejavnik, kot denar, je oblast, ki preide iz materinih rok v roke otrok. Ko je bila oblast v materinih rokah, sta otroka jedla kašo, ko pa preide oblast v roke otrok, pa je kašo mati. To je maščevanje za vse hudo v preteklosti. Oblastnik se menja, morilsko orodje pa ostane.

FREDRIK: Uboga mama!

MATI: Se ti smilim?

FREDRIK: Ja, seveda se mi smiliš! Ne vem kolikokrat sem rekел o tebi: Tako je hudobna, da se mi prav smili!

V začetku sta mati in zet sodelovala v zaroti; s svojimi spletkami sta spravila v grob Fredrikovega in Gerdinega očeta. Sin materi odkrito pove, da ona nima srca; iz igre pa se vidi, da ima vest: na moža jo kar naprej spominjajo gugalnik, moževa slika ... ; to jo navdaja z grozo. Rada bi se znebila gugalnika, vendar ji sin tega ne dovoli; on že ve zakaj!

Igra se zaključi s požarom v kuhinji; mater pogoltne ogenj. V tem prizoru je prikazano zbližanje brata in sestre v tolikšni meri, da končno izgine vsa malomeščanskost in nastopi človečnost. Če ne prej, se potreba po bližini nekoga pojavi v sili. Tudi potreba po ljubezni.

Vprašanje usode otrok ostane odprto. Ju pogoltne ogenj ali se rešita? Zanju bi bil ogenj verjetno boljša rešitev; do nekega spoznanja sta sicer prišla, vendar pa še nista osveščena - samo spoznanje pa je premalo.

FREDRIK: Ni nobene druge možnosti! - Ti vidiš kakšno drugo možnost?

GERDA: Ne! Vse mora zgoreti, drugače se ne rešiva od tod! Dobro me drži objeto, Fredrik, krepko me drži, bratec moj; tako sem vesela, kakor nisem bila nikoli; kako se vse svetli! ...

FREDRIK: Sestrica moja ... kako je toplo, kako lepo, zdaj me ne bo nikoli več zeblo!... Zdaj se bodo začele velike počitnice!

- - - - -

V tej realistični drami so podani nekateri simboli /naslov in konec/. Svetloba in velike počitnice - oboje je verjetno metafora za njuno rešitev - tåko ali tåko.

Drama je zgrajena analitično: dejanje gre od vzroka k posledici. Smrt očeta v igri sami ni dejanje - o tem zvemo šele iz besed družinskih članov, posledice pa so v igri dejanja sama.

- - - - -

Prva, ki si upa ugovarjati gospe, je služkinja, katere mnenje pa gospa /njena gospodarica/ tako rekoč presliši, saj jo lahko kadarkoli odpodi od hiše.

In končno se ji postavita po robu tudi njena otroka. In Axel. Axel je preračunljiv in stvaren človek, ki zna vedno in povsod poseči vmes in ukrepati. S svojim mirnim govorjenjem in odločnostjo doseže, da ga ubogajo vsi, Vedno in povsod.

Gerda in Fredrik sta žrtvi usode, žrtvi njune matere in njene oblasti. Fredrik je intelektualec - mater sprevidi pred Gerdo. Sližkinja je stara in odvisna od te hiše, zato lahko le jadikuje, ve pa, da ne bo s tem nič dosegla. Mati je močna osebnost: vajeti drži v svojih rokah. In piše kri svoji družini. Toda skorajda neopazno ji njena moč zdrkne iz rok: takrat se pokaže njena notranja nemoč. Taktat ona postane suženj svojih otrok.

i  
o  
i-  
o  
?  
st?  
ne  
n  
o  
rt  
pa  
di  
n  
ara  
ič  
kri  
krat  
rok.



